

Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine
National Security and Defense Council of Ukraine
Odessa State University of Internal Affairs
Odessa Military Academy
National Academy of the Security Service of Ukraine
Odessa National Maritime University
National University of Water and Environmental Engineering
Institute of Criminal Law and Applied Criminology (Chisinau)
Siedlce University of Natural Sciences and Humanities
Gdansk University of Physical Education and Sport
Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation

International scientific conference

**MARITIME SECURITY
OF THE BALTIC-BLACK SEA REGION:
CHALLENGES AND THREATS**

December 23, 2021

Volume 1

2021

International scientific conference «Maritime security of the Baltic-Black sea region: challenges and threats» : conference proceedings, December 23, 2021, Vol. 1. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 428 pages.

ORGANISING COMMITTEE

Foreign members of the Organizational Committee:

Kanels Juris – PhD in polit., Rector of the Transport and Telecommunication Institute (the Republic of Latvia);

Buzhor Valerii Heorhiiiovych – Doctor of Law, Professor, Rector of the Institute of Criminal Law and Applied Criminology, President of the Independent Criminological Association of the Republic of Moldova (the Republic of Moldova);

Stanislaw Topolewski – Phd hab., retired Colonel, Prof., Siedlce University of Natural Sciences and Humanities, Director of the Institute of Security Studies (the Republic of Poland);

Skalski Dariusz – Dr. hab. Prof., Gdansk University of Physical Education and Sport (the Republic of Poland);

Vareikis Vygtas – Doctor of Humanities, Professor, Leading Research Fellow, Institute of Baltic Region History and Archaeology, Klaipėda University (the Republic of Lithuania);

Petryk Artem – PhD in History, Senior Research Fellow, Institute of Baltic Region History and Archaeology of Klaipėda University (Republic of Lithuania).

Ukrainian members of the Organizational Committee:

Kuznichenko Serhii Oleksandrovych – Doctor of Law, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Rector of Odessa State University of Internal Affairs;

Prokofieva-Yanchylenko Dariia Mykhailivna – Doctor of Law, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Interdepartmental Research Center for Organized Crime at the National Security and Defense Council of Ukraine;

Kurovska Ilona Anatoliivna – PhD in Law, Senior Research Associate, Director of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine;

Rudenko Serhii Vasylovych – Doctor of Engineering, Professor, Rector of Odessa National Maritime University;

Kliat Yuri Oleksandrovych – PhD in Engineering, Colonel, Deputy Head of Odessa Military Academy;

Cherniak Andrii Mykolaiovych – Doctor of Law, Professor, Colonel, Rector of the National Academy of the Security Service of Ukraine;

Grygus Ihor Mykhailovych – Doctor of Medical Sciences, Professor, Director the Educational and Scientific Institute of Health Care of the National University of Water and Environmental Engineering;

Vikhliaiev Mykhailo Yuriiovych – Doctor of Law, Professor, Director of the Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

WELCOME REMARKS

Сергій ГРИНЕВЕЦЬКИЙ	14
----------------------------------	-----------

THE STATUS OF INTERREGIONAL AND NATIONAL STRATEGIES FOR MARITIME SECURITY

Впровадження національної стратегії морської безпеки
в контексті реалізації цілей сталого розвитку в Україні

Махначова Н. М.....	16
----------------------------	-----------

Стратегія морської безпеки в Україні

Пехник А. В.....	18
-------------------------	-----------

Деякі особливості національних стратегій морської безпеки

Сизоненко А. С.....	21
----------------------------	-----------

Покращення інформаційної логістики та підвищення
загального рівня інформатизації портової діяльності

Степаненко В. О.....	24
-----------------------------	-----------

Станції біологічного очищення стічних вод міста Одеси
як джерела забруднення морського середовища

Тучковенко Ю. С., Сапко О. Ю.....	28
--	-----------

The impact of maritime threats in the Middle East
on Baltic – Black Sea region's security

Cheban O. Ya.....	32
--------------------------	-----------

Деякі аспекти надання адміністративних послуг
у сфері морського транспорту

Шатрава С. О., Джафарова О. В.....	35
---	-----------

MARITIME SECURITY COOPERATION OF THE BALTIC-BLACK SEA STATES

Співпраця держав з метою протидії незаконній міграції на морі

Дубенко О. М.....	39
--------------------------	-----------

Актуальні проблеми делімітації та співробітництва держав
у межах виключної (морської) економічної зони України

Півторак Г. Ф.....	43
---------------------------	-----------

Безпекова політика взаємодії Туреччини в Чорному морі

Радовецька Л. В., Гасанов Муртеза Алі	46
--	-----------

Регіональне та субрегіональне співробітництво як основні напрями морської політики України	
Сасенко М. І., Костюк В. Л.	50
Четверта промислова революція в Балтійсько-Чорноморському регіоні: сценарії розвитку та точки росту	
Волонцевич Д. О., Скворчевський О. Є.	54
The concept of Intermarium in processes of the development of Eastern Europe	
Tishchenko O., Morozov M.	57
MODERN MILITARY THREATS IN THE BALTIC-BLACK SEA REGION AND COUNTERMEASURES	
Сучасні військові загрози на державному кордоні у Балто-Чорноморському регіоні	
Бурбела С. В.	60
Стратегія морської безпеки України в умовах сучасних загроз в Чорноморсько-Азовському регіоні. Шляхи розвитку військово-морських спроможностей	
Нейжпапа О. Л.	63
Проведення заходів цивільного захисту як елемент забезпечення національної безпеки України	
Попович В. В., Яковчук Р. С., Ковальчук В. М.	67
Systematic approaches to combating threats at sea	
Rudenko S., Shumylo O., Kononova O., Baraboly K.	69
INTERNATIONAL AND NATIONAL STATUTORY SUPPORT OF MARITIME SECURITY	
Правове регулювання забезпечення захисту морського середовища в міжнародному та національному законодавстві України	
Балобанов О. О.	73
Міжнародні судові органи у забезпеченні морської безпеки (на прикладі справи № 2019-18 «Україна v. РФ»)	
Бойко Інна Семенівна	77
Правове регулювання боротьби з морським піратством на міжнародному рівні	
Варинський В. О.	80

Правові умови для функціонування органів державної влади Автономної Республіки Крим на перехідний період як «уряд АРК в екзилі» Гданов І. Р.	84
Особливості комплексного адміністративно-правового режиму морських портів України Калаянов Д. П.	87
Нормативно-правове регулювання безпеки мореплавства в Україні Калаянова О. Д.	90
Міжнародно-правові аспекти протидії транснаціональній організованій злочинності на морі Кубасенко А. В., Крижановська О. В.	94
Організаційно-правовий механізм забезпечення морської безпеки в Україні: реалії сьогодення Магновський І. Й.	98
Дефініція позовної давності у морському праві Маковій В. П., Медведенко Н. В.	101
Проблематика порушень норм міжнародного права при затримці українських військово-морських суден «Бердянськ», «Нікополь» та «Яни Капу» в територіальних водах України Менсо І. В., Купратий О. Г.	105
Окремі аспекти підготовки до служби у водній поліції Німеччини Мошак Г. Г.	108
Міжнародно-правове регулювання забезпечення морської безпеки Мудрецька Г. В.	112
Проблеми міжнародної уніфікації правил морських перевезень і розвиток законодавства України у цій сфері Печений О. П.	116
Кримінальна відповідальність за піратство (Ст. 446 КК України) Плужнік О. І.	119
Морська доктрина України як складова національної безпекової політики Подковенко Т. О.	123

Деякі проблеми відшкодування шкоди потерпілому від морського піратства Резніченко С. В., Резніченко Г. С.	126
Стратегія морської безпеки України: крізь призму міжнародних стандартів Рубан К. П.	129
Публічне адміністрування як складова системи безпеки мореплавства Славінська І. В., Ізбаш К. С.	133
Аналіз вітчизняного законодавства у сфері охорони морських кордонів Соловей О. М., Шевченко Н. Л.	137
Страхування судна у торговельному мореплавстві як складник морської безпеки Тарасенко Л. Б., Тарасенко В. Є.	140
Гене́за правового регулювання безпеки мореплавства в Азовському морі Шурда В. І.	143
Про деякі питання нормативно-правового забезпечення морської безпеки Янчук Н. Д.	147
Проблеми дефініції «історичних вод» в міжнародному морському праві та їх вплив на морську безпеку прибережних держав Ярмак В. Х.	151
MARITIME SECURITY AND INTERNATIONAL MARITIME ORGANIZATIONS	
Переваги водного транспорту в Україні: забезпечення безпеки Бакумов О. С.	155
Визначення ступеня ризику як фактор безпеки в мореплаванні Нестеров О. Ю., Загородня Ю. В.	158
Міжнародні морські організації та морський бізнес в країнах, що розвиваються Пренько Я. О.	161

ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Янчук Наталія Дмитрівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та філософії права,
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Аналіз світового досвіду дає підстави стверджувати, що питання національної безпеки, є одним з пріоритетних напрямів державної політики. Ключове місце серед основних напрямів державної політики займає забезпечення морської безпеки. Стратегічна важливість цього питання зумовлена тим, що морська безпека посідає важливе місце у системі національної безпеки держави, і нормативно-правове забезпечення цієї сфери є одним з ключових завдань, які постають перед державою. На превеликий жаль, сьогоднішня система нормативно-правового забезпечення морської безпеки України виявилася неготовою до протидії викликам та загрозам у цій сфері.

Внутрішньодержавне морське законодавство є найбільш стабільним законодавством і основні його положення продовжують залишатися незмінними вже багато років. Серед основних проблем цієї галузі, які залишаються не вирішеними дотепер, особливе місце займають недосконалість нормативно-правового забезпечення її діяльності, насамперед в області безпеки, й повільне розв'язування питань уніфікації морського законодавства відповідно до міжнародного права. Практично відсутні нормативно-правові акти, які безпосередньо спрямовані на вирішення проблеми морської безпеки. Нормативні акти, які регулюють окремі питання морської безпеки, недосконалі та часто містять суперечливі положення. Системна робота в цьому напрямі теж практично не ведеться. Водночас в умовах, коли законодавство швидко змінюється та еволюціонує, постає питання про необхідність аналізу вітчизняної нормативної бази щодо регулювання морської безпеки. Як свідчить проведений аналіз, сьогодні наявні ряд проблем у розвитку цієї важливої сфери, а колізії нормативно-правових актів, що регулюють питання забезпечення морської безпеки в Україні та неналежний рівень імплементації національного законодавства в сфері морської безпеки до міжнародних нормативних актів породжує серед учених і практиків дискусії та неоднозначне ставлення до їх тлумачення.

Дослідженню питань, присвячених різноманітним аспектам забезпечення морської безпеки в Україні, присвячена ціла низка праць таких науковців, як Т.В. Аверочкіна, О.Ф. Андрійко, І.В. Арістова, О.В. Баклан, Ю.Ю. Басов, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяк, В.Т. Білоус, Г.В. Галімішина,

В.М. Гаращук, С.Т. Гончарук, Т.О. Гуржія, С.М. Гусаров, С.Ф. Денисюк, В.І. Дмитрієв, М.М. Долгополов, В.В. Єгупенко, Д.А. Іванов, В.В. Каретніков, А.Б. Качинський, С.О. Кузнецов, О.П. Махмурова-Дишлок, О.М. Музичук, А.А. Музика, В.В. Новиков, В.І. Осадчий, О.І. Остапенко, В.П. Петков, С.В. Петков, Т.М. Плачкова, Т.О. Проценко, В.Й. Развадовський, О.Б. Развадовський, О.П. Рябченко, Л.А. Савченко, П.В. Синицький, Я.М. Толочко та ін. Хоча окремі питання, яким присвячено цю роботу, розглянуті в працях вищезазначених авторів, визначення основних засад нормативно-правового забезпечення морської безпеки не було достатньо розглянуто. Нині накопичився цілий комплекс проблем нормативно-правового характеру, які потребують негайного вирішення.

Метою дослідження є аналіз нормативно-правової бази, спрямованої на забезпечення морської безпеки України.

Для більш глибоко вивчення поставленої проблеми слід розглянути, що представляє собою в категоріальному та змістовному аспектах поняття морська безпека. На законодавчому рівні поняття морська безпека не визначається. Натомість це поняття знайшло відображення в низці підзаконних нормативно-правових актах.

Так, в Наказі Міністерства інфраструктури України «Щодо затвердження Положення про Службу морської безпеки порту (портового засобу)» від 25.08.2011 № 339 дається наступне визначення: морська безпека – постійно підтримуваний стан захищеності морського та річкового транспорту України від загроз піратства, тероризму й актів незаконного втручання [4].

Забезпечення морської безпеки – сукупність заходів, спрямованих на постійно підтримуваний стан захищеності інтересів особи, суспільства і держави від загроз піратства, тероризму та актів незаконного втручання в морську галузь, а також людські і матеріальні ресурси та заходи, які призначені та застосовуються для захисту суден, їх екіпажів, вантажу, портових засобів і інфраструктури морських торговельних портів [5].

Безпека мореплавства – це стан збереження (захищеності) людського здоров'я і життя, довкілля та майна на морі; відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного із загибеллю або травмуванням людей, заподіянням шкоди довкіллю чи матеріальних збитків [2].

Незважаючи на відсутність єдиного підходу до трактування поняття «морська безпека», слід відзначити, що різні інтерпретації даного поняття містять головний месенджер – стан захищеності особи, суспільства, держави від різноманітних загроз на морі та внутрішніх водах.

Після проголошення незалежності в Україні приймалася низка нормативно-правових актів, спрямованих на правове врегулювання здійснення державними органами контролю за безпекою мореплавства. Нині Кодекс торговельного мореплавства, як один із основних

законодавчих актів, що регулює діяльність море-господарського комплексу, не містить детального правового закріплення вимог щодо державного контролю безпеки судноплавства в країні, а ті нормативно-правові акти, які приймалися урядом із 1991 року, хоча й мали позитивні наслідки, але вже є застарілими та не відповідають сучасним тенденціям щодо забезпечення безпеки мореплавства, тому є неефективними.

Перші нормативні акти у зазначеній сфері починають з'являтися в незалежній Україні в 1992 році, коли було прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 16.05.1992 р. № 250 «Про заходи щодо підвищення безпеки мореплавства» та затверджено Положення про Службу загальної безпеки Державної адміністрації морського транспорту України.

На законодавчому рівні основні положення реалізації державної політики у сфері забезпечення морської безпеки в Україні захисту та охорони державного кордону України та її суверенних прав у виключній (морській) економічній зоні були спрямовані на забезпечення захисту суверенітету, територіальної цілісності та незалежності України. З цією метою на законодавчому рівні було прийнято низку ґрунтовних правових актів, а саме:

Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 1998 року № 2098 були затверджені «Питання безпеки судноплавства України», якою утворено Головну державну інспекцію України з безпеки судноплавства, на яку покладено функції із лоцманського проведення, регулювання руху суден та утримання судноплавних шляхів на державні підприємства, які належать до сфери управління Міністерства транспорту та зв'язку [1].

Наказ Міністерства транспорту України від 17 липня 2003 року № 545, котрий затверджував «Правила контролю суден з метою забезпечення безпеки мореплавства», розроблені для встановлення порядку державного контролю в портах за дотриманням на судах вимог Міжнародних конвенцій, Кодексу торговельного мореплавства України, законодавчих актів України з безпеки мореплавства та запобігання забрудненню довкілля. Правила поширюються на морські судна та річкові судна, які мають право прямувати морськими шляхами, незалежно від прапора і форми власності, які перебувають у портах і на внутрішніх водних шляхах України, Державну службу морського та річкового транспорту України, Державне агентство рибного господарства України, капітанів морських портів і служби капітанів морських портів [3].

Особливу увагу слід звернути на Проект Стратегії морської безпеки України, яку було розроблено за наказом Президента України. При розробці Стратегії морської безпеки України були враховані всі необхідні вітчизняні закони та нормативно-правові акти, міжнародні документи з морського права, а також досвід провідних країн світу. Стратегія морської безпеки України визначає основні загрози для безпеки нашої країни на морі,

зокрема, це: агресія РФ проти України, терористичні акти, незаконна торгівля озброєнням і зброєю масового знищення, наркоторгівля, піратство, контрабанда, кіберзагрози, незаконна міграція та торгівля людьми, незаконне, непідзвітне та нерегульоване рибальство індустрії, недостатня ефективність суб'єктів забезпечення морської безпеки, заподіяння школи морському та річковому середовищу, занепад вітчизняної морської галузі.

Таким чином, характеризуючи стан вітчизняного нормативно-правового забезпечення морської безпеки, слід зазначити наявність чималої кількості дефектів. На фоні збільшення загального об'єму нормативно-правових актів прослідковується тенденція до безсистемності у: формуванні правового масиву нормативно-правових актів, що призводить до невинновданой поспішності у прийнятті нормативно-правових актів; порушенні пріоритетів правового регулювання; недодержанні правил законодавчої техніки; декларативності положень цих актів та недостатньому рівні юридичної сили; підміни якості нормативно-правових актів кількістю; незбалансованості в системі діючого законодавства, прийнятті нових законів без ув'язки з існуючими тощо.

Література:

1. Про затвердження «Питання безпеки судноплавства України»: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.1998 № 2098. *Офіційний вісник України*. 1998. № 52. С. 51.
2. Про затвердження Положення про систему управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті: Наказ Міністерства транспорту України від 20.11.2003 № 904. *Офіційний вісник України*. 2003. № 52. С. 244.
3. Про затвердження «Правил контролю суден з метою забезпечення безпеки мореплавства»: Наказ Міністерства транспорту України від 17.07.2003 № 545. *Офіційний вісник України*. 2004. № 13. С. 204.
4. Про затвердження Положення про Службу морської безпеки порту (портового засобу): Наказ Міністерства інфраструктури України від 25.08.2011 № 339. *Офіційний вісник України*. 2011. № 41. С. 24.
5. Про затвердження Тимчасового типового положення про Службу морської безпеки морського торговельного порту (портового засобу): Наказ Державного департаменту морського та річного транспорту від 17.06.2004. № 162.